

9. Jaj mert homályban jár az magyarok ege
Szomoru sorsának öregbül fel(e)ge
Ő ellenséginek nőtön nő serege
Valyon a sok jajnak mikor leszen vége?¹
10. Nohát Úr Jezusnak bánatos serege,
Kit majd megemmet az öldöklő mérge
Vesd fel szemeidet az magas egekre
Könyörögj és tér meg, hogy szányon meg végre,²
11. Ez nagy özzön vízben sokáig ne hadgyon,
Sőt abból mint noét hamar kiragadgyon:
Atyai oltalma mellettünk maradgyon
Végre or(szá)gában nyugodalmat adgyon.³

Közli: R. KISS ISTVÁN.

SZÉCHENYI ÉS KOSSUTH KÉT KIADATLAN LEVELE.

Gr. Széchenyi István levele, melynek eredetije Bihar vármegye levéltárában, egykoru másolata pedig a Biharmegyei s Nagyvárad Tört. és Rég. Muzeumban elhelyezett Ugray levéltárban található — ha aláírás nélkül találjuk vala is, már pusztán azon heves faj- és munkaszeretet, okos és rendületlen haladási vágy, önzetlen és tiszta hazafias szellemnél fogva, mely sorain végig vonul, s minden egyes szavából kisugárzik, okvetlenül a »legnagyobb magyar«: Széchenyi kezének tulajdonítottuk volna. Biharvármegye karai és rendeihez volt intézve, melyben Széchenyi által a Tisza szabályozása ügyében Tisza-Dobon tartandó tanácskozásra meghivatnak. E felhívásnak Bihar természetesen engedett; s a maga kebeléből Sántha György másodalispán vezetése mellett tizenöt tagu bizottságot küldött ki.

A Biharmegyei és Nagyvárad Tört. és Rég. Muzeum levéltárában Kossuth Lajosnak egy eredeti levele található, melyet 1847 decz. 1-én Komlóssy Antalhoz intézett, ki akkor biharmegyei birtokos nemes, nagyvárad lakos, és a nemzeti haladásnak Biharban — Csengery Antal és Beöthy Ödön mellett — oszlopos szószólója és előharcosa vala.

1.

Tekintetes Karok és Rendek, Mélyen tisztelt Hazafiak!

Ő Felsege legkegyelmesebb Fejedelmünk személyemmel parancsolván, az ujonnan felállított országos bizottság elnökéül méltóztatott kinevezni.

¹ U. o. 6. versszak:

Jaj, mert homályban jár ecclesia ege
Az Antikrisztusnak nőtön-nő serege
Valljon a sok jajnak mikor leszen vége?!

Itt egy sor kimaradt, de pótolható e versszak 2. sorával.

² U. o. 45. versszak. Különbség: öldöklő helyett üldözet és az utolsó sor helyett: Könyörögj, hogy az Úr szánjon meg már végre.

³ U. o. 46. versszak.

E bennem helyzett bizodalomnak úgy gondolok legjobban megfelelni, ha mindenek előtt azon tájra fordítom figyelmemet, s oda pontosítom össze csekély, de ernyedetlen tehetségem jobb részét, hol anyagi tekintetben, főképp a' gyakori vízáradások miatt, leginkább sinlik a' hon, 's hova ekkép legelsőben vinni segítséget, kötelesség. E' táj pedig fájdalom nem más, mint a' Tisza völgye, hol legnagyobb számmal üte fel lakhelyét a' Magyar vér, 's mely völgy czélszerű kézfogás és vállvetés által valódi paradicsommá emelkedhetnék, holott ma köztudomás szerint mindinkábbi sorvadásnak indul elibe. — Az ide mellékelt Jegyzés szerint fogom ehhez képpest elrendelni idei utamat; minél fogva bátor vagyok a Tekintetes Karokat és Rendeket ezennel teljes tisztelettel felszólítani: méltóztatnának a Tisza-Szabályozás tárgyában kebelükből kiküldeni többeket, kik folyó évi Octóber 8-ikán estve Tisza-Dobon megjelenvén, velem érintkezésbe téve magukat, annak idején jelentést tehetnének a teendőkrül, hogy aztán minden szükséges előkészületeket annak rendje és utja szerint elvégezve, hovahamarább megkezdhetnők azon nagyszerű munkát, mely ha sikerül, előre ki nem számítható hasznot és díszet árasztana hazánk legeredetibb részére; mely munka azonban, szétszotva bizonyosan nem, és megegyesített erővel is csak legnagyobb állhatatosság hozzá járulásával fog a' méltó várakozásnak megfelelni. — Mi engem illet, semmit sem fogok elmulasztani, míg eröm meg nem szakad, miképp e' magasztos célhoz lehetőleg és minél előbb közelítsünk; a' Tekintetes Karok és Rendek hathatós pártolása nélkül azonban legőszintébb törekedésem mit sem ér.

Hazafiak engem pedig szerencsétlenségem rokon keblű hajlandóságukkal, ki legőszintébb tisztelettel vagyok

A Tekintetes Karok és Rendeknek

Pest Szeptember 6-án 1845

valódi hívük
Gr. Széchenyi István.

2.

Tekintetes Ur!

Nem kell emlitenem, mi forrón óhajtottam, hogy hazánknak tisztelt, veterán bajnoka Beöthy Ödön legyen Biharnak ez országgyűlésen követe, és mi mondhatatlanul sajnálom, hogy az nem történhetett. Azonban tünni amin változtatni nem lehet, 's a bal körülményeket akként venni, miként azt a haza érdeke kívánja, gondolom ez azon elhatározás, mely a mint polgári kötelességünknek, úgy maga tisztelt barátunk Beöthy hazafiui érreteinek is leginkább megfelel.

Mi igen nagy köszönettel tartozunk önöknek, hogy habár nem az lett is Bihar követévé, kit óhajtánk; de Biharnak lett olly utasítása, amint óhajtánk; 's csak a követek egyéniségétől függne Bihar szavazatát mindig azon oldalon látni, mellyen Bihar szellemét Beöthy oly fényesen képviselél több országgyűléseken.

És én ennek következtében hivatva érzem magamat Önt, 's általa Bihari elvbarátainkat tudósítani, miként Papszász, nem csak hogy teljes

határozottsággal, 's minden legkisebb habozás, vagy reservata nélkül az oppositio részén áll, hanem e részben őszinteségének, a becsületbeli lekötöttség minden kitelhető kezességit, anyira önként 's őszintén nyújtja, hogy mi e részben tökéletesen nyugodtak vagyunk és méltán lehetünk, 's anynyival nagyobbra becsüljük, minél bizonyosabb, hogy fájdalom az ez országgyűlési oppositio nem dicsekedhetik ám oly tömött sorokkal, mint a mult, sőt akként áll, hogy minden egyes tagjának hűsége, mondhatni az egész párt diadalának feltétele.

Ily körülmények között Papszásznak tartozom, 's tartozunk mindnyájan azon méltánylással, és elismeréssel, melyet fentebb kifejezek; tartozom annak kijelentésével, hogy minden okunk, van hinni, miként ez változatlanul ekként marad, ha Papszász ily magaviselete otthon is kellő méltánylást nyer és állása személyes tekintetéből nem bonyolítatik, mert mi megvagyunk győződve, hogy minden illy bonyolódás zavart idézhetne elé, azon kielégítő viszonyban, melyben Bihar vármegyét az országos ellenzék irányában látni örvendünk. Mert Reviczkyre nézve is meg kell annyit jegyezmem, hogy Papszász ellenzéki politikájának sem színében, sem irányában ekkoráig nem háborítá és ámbár Reviczkyt pártunkhoz nem számítjuk is, de mert Papszászt odaszámítjuk, okunk van Biharvár egész voksa iránt nyugodtaknak lenni.

Az adresse iránti viták, itt teljesen constatirozták a pártok állását. Apponyi élet kérdést csinált belőle, hogy az adminisztratori rendszer, anticonstitutionális kormány politikájának aggasztó tanúsága gyanánt ne említessék, sőt inkább hallgatólag helyeseltessék. Minden fegyver használtatott ennek kivívására; és akként állott a dolog, hogy egy megyének nem csak átszegődése, de elisiója is mindent compromittálhatott, kivált miután Csanád egyik követénél Pozsonyinal sikerült a térítgetés.

De Bihar a tért megállotta oly szilárdan, mint akármelyikünk. Soha hozzá még az ingásnak gyanuja sem fért.

Legyen ön szives jóra magyarázni, hogy e nyilatkozattal Önt keresem meg. Okom van reá. Az ellenzék s általa a haza érdeke vezet. Ajánlközással vagyok Pozsonyban Deczember 1-ő 1847.

alázatos szolgálja
Kossuth Lajos.

Kivül: Tekintetes Komióssy Antal úrnak Nagy-Váradon. Debreczen felé.
(Kékes, negyedréti, kettéhajtott papiron.)

Közli: ZSÁK J. ADOLF.

KITAIBEL PÁL — DIÓSZEGI SÁMUELHEZ.

Clarissimo Viro Samueli Diószegi Paulus Kitaibel S. P. D.

Dum primam partem praeclari operis Vestri botanici e manibus Clarissimi Domini Professoris Buday, quem plurima salute revereor, percipiebam; jamjam itineri me accingere debebam, ideoque tum plurimis iisque urgentibus negotiis distentus gratiarum actionem post reditum meum differre coebar. Et en! ante paucum tempus ex illo redux